

Čas čekání a nejistot

Je slušností, tradicí a zvykem, že každé číslo odborného časopisu, dbalého na svou pověst, má na začátku čísla editorial. Pokud číslo vyjde v době celostátního sjezdu (což je náš případ), mělo by téma editoriale nějak s tímto sjezdem souviset. Obvykle je to relativně snadná záležitost. Komentují se témata sjezdu a s patřičně odměřenou dávkou optimismu se vysloví důvěra v další rozvoj oboru. A také se vysloví oprávněné potěšení z neoddiskovatelného pozitivního vlivu osobních setkání s jejich nenahraditelným kouzlem. Ale co dnes v situaci, která připomíná přibližující se apokalypsu? Problémy ve všech oblastech, všude a v intenzitě, z níž se tají dech.

Před pár týdny se objevila na trhu útlá knížka špičkového českého medievisty prof. Petra Čorneje s názvem „30. 7. 1419. První pražská defenestrace. Krvavá neděle uprostřed léta“. Autorovu produkci sleduji od druhé poloviny osmdesátých let minulého století a vážím si ho pro jeho vynikající odbornost a vysoký stupeň mravní integrity, a to i tam, kde se mi jeho závěry nezdají být přesvědčivé. Tento historik vždy zachovával velký odstup od politiky, což je velmi vhodné pro profesionála v tomto oboru, neboť odstup brání nadměrnému subjektivismu, nebezpečnému při interpretaci dějin (ostatně nepřilíží vhodnému i při interpretaci laboratorních výsledků). Proto byl pro mne velkým překvapením text úvodního věnování knížky: „Naším politikům, aby věděli, jak mohou dopadnout“. Jistě víte, jak dopadli novoměstští konšelé při defenestraci památného roku 1419.

Kombinace důsledné a stupňované neschopnosti politiků, nereagování na nesouhlas, arogance, zvýšená míra organizované kriminality i v prostředí ochránců zákona, mohou vytvářet explozivní prostředí v každé dějinné epoše, nejen na středověkém Novém Městě. I když už zřejmě nepřichází do úvahy defenestrace s následným ubitím na chodníku, do nebe žádné stromy neporostou. Tak bych chápal toto výše zmíněné, překvapivé věnování autora.

Zde v editoriale není ideální prostor, ani důvod pokračovat v problémech obecně a na všech stranách rostoucí netolerance a neochoty vzájemně se respektovat. V Norsku, které při mé návštěvě v roce 1997 budilo dojem země zaslíbené, poznali důsledky tohoto jevu naplno. A to byl ve hře jen jeden maniak s názory bolestně připomínajícími názory mnohých mezi námi ze zámku i podzámčí a mnohých mimo naši zemi před oceánem i za ním.

Vratme se ke klinické biochemii. Nastává čas nedostatku, o tom se dá jen těžko pochybovat. Jak se bude problém chybějících financí řešit a co a v jakém pořadí se bude omezovat? Kdo bude o tom všem rozhodovat a na jakém podkladě? Bude k tomu příslušně kvalifikován? Podle jakého klíče se rozdělí důsledky nedostatku mezi výrobce, laboratoře a pacienty? Kolik toho zůstane z prevence a ze screeningu? Zbude dost na dostateč-

nou diagnostiku, kontrolu již diagnostikovaných chorob a účinnosti léčby? Nezačne se šetřit na kvalitě nebo přehnaně suplovat skutečnou kvalitu zvýšenou četností již tak přebujelé dokumentace a papírování? Otázek mnoho, odpovědi pro mne zatím v nedohlednu.

Dalším problémem je využívání rezerv v samotné laboratorní medicíně (a stejně tak i v celém zdravotním systému). Když začaly chybět peníze, hledala dříve každá slušná hospodyně rezervy v „mikroekonomice“ své domácnosti. Teprve pak následovala v případě krajní nouze globální řešení (bída, revoluce, defenestrace, vystěhovalectví do Ameriky a bůhvíco ještě). Myslím, že máme slušné ponětí, kde takové rezervy hledat a také budeme nejspíš tušit řadu důvodů, proč je příliš nevytáhnout na světlo boží. Zde patří problémy, spjaté s interpretací laboratorních výsledků, spektra vyšetřovaných analytů, rozhodovacích limitů, kritických diferencí a s ní spjatých četností vyšetření, což lze vše zařadit do škatulky odborné způsobilosti a profesionality. Ale patří tady rovněž problémy s centralizací vyšetření, počtem laboratoří, logistikou vzorků patientských materiálů, kvalitativním a kvantitativním rozsahem přístrojové techniky, s přehnaným rozsahem vyšetřování POCT a řada dalších.

Témata plzeňského sjezdu jsou svým obsahem zajímavá a svým rozsahem přiměřená možnostem a velikosti odborné společnosti. Jsou více méně standardní, jak se sluší a patří na periodicky se opakující a velkou tradicí disponující akci. Vyloženou novinkou je blok „omických“ metod, ale i pro jeho uvedení již uzrál čas. Dnes se již nejedná o více méně exotickou záležitost, ale o přístup, jehož význam pro laboratoře blízké budoucnosti již nelze zpochybňovat. Je rovněž zbytečné pochybovat, že jednání sjezdu bude pro jeho účastníky přínosem a v lepším případě i inspirací pro další práci a osvěžením duše z únavy denní rutiny a stresu. Té únavy a stresu není málo a laboratorní pracovníci rozhodně ve své velké většině nepatří mezi osoby, mající zapotřebí vyhledávat adrenalinové sporty. Myslím, že jejich produkce adrenalinu, zajištěná všedními laboratorními dny je zcela postačující.

Co nelze očekávat od sjezdových dní jsou odpovědi na výše zmíněné problémy. Vždyť ještě nejsou ani dost dobře položené otázky. I letošní, již uskutečněné dva velké kongresy – evropský v Berlíně a AACCC v Atlantě pokračovaly setrvačností v léta osvědčené, standardní podobě, které se téměř apokalyptický charakter doby zas až tak nedotkl. Nemůžeme však zavírat oči před skutečností, že laboratorní medicína je nejen diagnostika a kontrola terapie, nejen péče o pacienta, ale především obrovský obchod. A ten bývá na změny, nestability a krize neobyčejně citlivý. Čekají nás v budoucnu napínavé a nejasné chvíle.

RNDr. Bedřich Friedecký, Ph.D.